

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: **ВАСПИТНИ РАД У ОДЈЕЉЕЊСКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ (ВРОЗ)**

РАЗРЕД: ДЕВЕТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 34

Васпитни рад у одјељењској заједници обухвата директан васпитни рад са ученицима у одјељењској заједници која функционише као ученички колектив који има властиту организацију, уз координацију и руковођење које остварује одјељењски старјешина.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Развијање културе живљења у друштвеној средини, основних животних и социјалних вјештина, комуникације и медијске писмености, уз поштовања међусобних разлика, његовање толеранције, сарадње и заједништва у одјељењу.
- Професионално информисање и усмјеравање ученика да на основу довољног броја информација, самопроцјене и процјене интересовања, способности и вјештина изабере одговарајући професионални пут.
- Развијање друштвене одговорности, здравих навика и стилова живота, јачање улоге и значаја породице, промовисање породичних вриједности, те развој критичког и креативног мишљења.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Кроз индивидуални приступ и континуирано праћење тока развоја утицати на развој сваког ученика (физички, социјални, емоционални, интелектуални, радни, морални и естетски развој).
- Усмјеравање развоја ученика у складу са поштовањем моралних, друштвених и животних вриједности.
- Подстицање друштвене одговорности и развоја радно-акционих компетенција.
- Равноправно укључивање и активно учешће ученика у рад одјељењске заједнице, те указивање на важност демократског одлучивања на нивоу колектива, те подстицање толеранције и међусобног поштовања.
- Подстицање ученика да науче заступати своје ставове, мишљења и увјерења, да развијају вјештину комуницирања и културе дијалога уз поштовање туђег мишљења и увјерења.
- Да ученици разумију и примјењују своја права и одговорности, те извршавају дужности које се односе на живот и рад у колективу.
- Развијање социјалних вјештина у функцији лакшег сналажења у животу.
- Освјешћивање ученика о важности медијске писмености.
- Развијање критичког мишљења о порукама које примамо путем медија, уз уочавање позитивних и негативних страна сваког медија.
- Развијање компетенција за:
  - а) разумијевање медијских садржаја и њихово критичко тумачење и вредновање,

б) употребу медија и медијских платформи,
в) стварање и креирање медијских садржаја у циљу што активније друштвене улоге дјече.

- Упознавање ученика са опасностима и правилима комуницирања на интернету и друштвеним мрежама, те усмјеравање на понашање у складу са етиком комуницирања.
- Подстицање ученика на препознавање лажних вијести и дезинформација, уз уочавање предности и недостатака дигиталног активизма.
- Подстицање развијања стратегија успјешног постављања и остваривања животних циљева, те изражавања креативних вриједности личности.
- Афирмација позитивних животних и моралних вриједности, те здравих стилова живота.
- Његовање бољег међусобног разумијевања и поштовања ученика и наставника, односно, младих и одраслих, те хуманизација односа у школи.
- Подстицање ученика на самопроцјену способности, вјештина и компетенција, уз развијање самокритичности и стварање реалне слике о себи.
- Упознавање ученика са интелектуалним и физичким захтјевима појединих занимања, специфичностима општеобразовних и стручних школа.
- Подстицање ученика на испитивање сопствене информисаности и спремности да активно учествују у прикупљању информација о свијету рада и занимања.
- Подстицање ученика да аналитички размишљају о квалитету сопствених знања и вјештина, као и њиховој усаглашености са компетенцијама потребним за обављање одређеног посла.
- Разумијевање значаја прављења избора и доношења одлука везаних за важне аспекте живота сваке особе, посебно приликом избора свог професионалног пута и прихватања одговорности за сопствени живот.
- Развијање свијести о властитим правима и правима других, као и обавезама које произилазе из њих.
- Промоција и разумијевање циља и значаја обиљежавања Међународног дана дјечијих права.
- Промовисање и усвајање универзалних породичних вриједности, очување здравих темеља заједнице, те усмјеравање ученика да његују и чувају породичне вриједности и традицију.
- Развијање способности уочавања актуелних тема/проблема у колективу и заједници.
- Освјешћивање ученика о важности учествовања на јавним позивима, конкурсима, пројектима, радионицама, дебатама.
- Знати искористити ресурсе на алтернативан начин уз остваривање циљева активности.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставне области и теме

Оквирни број часова

Област 1: Култура живљења	17
Тема 1: Организација одјељењског колектива	1
Тема 2: Медијска писменост	5
Тема 3: Учење и понашање	3
Тема 4: Професионално информисање ученика (каријерно савјетовање)	8
Област 2: Дјечија права и одговорности	2
Тема 1: Права и обавезе	2
Област 3: Здрави стилови живота	10
Тема 1: Популациона политика (породица и брак)	6
Тема 2: Животне вјештине и вриједности	4
Област 4: Теме по избору/Слободне теме	5
Тема 1: Слободне теме	5

Исходи учења	Садржаји програма/Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Област 1: КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА (17)		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> аргументовано предлаже кандидате за избор руководства одјељењске заједнице; демократски бира руководство одјељењске заједнице; идентификује/именује и предложи добро (ново) правило важно за боље функционисање одјељењског колектива. 	<p>Тема 1: Организација одјељењског колектива (1)</p> <ul style="list-style-type: none"> Одјељењско руководство (избор). -Задужења/улоге појединаца и група у одјељењу (клубу, секцији). -Правила у нашем одјељењу. 	Српски језик Историја
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> разумије појам медиј и медијска писменост; разумије значај међусобног поштовања при комуницирању у реалном и виртуелном свијету; искаже одговорно комуницирање у којем се поштују и слиједе правила лијепог понашања и комуницирања; зна шта је дигитално насиље 	<p>Тема 2: Медијска писменост (5)</p> <ul style="list-style-type: none"> Медијска писменост – зашто је важна. Сигурност дјете на интернету и електронско / дигитално (cyberbullying) насиље. Како препознати лажне вијести и дезинформације у медијима. Стереотипи и предрасуде у 	Српски језик Информатика

<p>(cyberbullying) како га препознати, коме се обратити за помоћ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • научи и примјењује правила за безбједно кориштење интернета, те препозна и адекватно реагује на електронско насиље; • разумије посљедице остављања личних података на мрежи и препозна значај преузимања одговорности у поступку комуницирања путем медија и друштвених мрежа; • научи и примјењује кораке за препознавање лажних вијести (размисли о извору, прочита све, провјери аутора, пронађе додатне изворе, провјери датум објаве, освијести своје ставове, пита стручњаке); • дефинише стереотипе и предрасуде, те разумије како стереотипи и предрасуде у медијима могу утицати на стварање мишљења о некој особи; • примијени стечена знања при критичкој анализи информација које се пласирају путем медија. 	<p>медијима (од сајтова до друштвених мрежа).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Истраживачки рад: анализа вијести у конкретним медијима и критички осврт на њих. 	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна и идентификује свој однос према настави и учењу, размијени искуства са другим ученицима, осврт на процес оцјењивања и самооцјењивање; • спозна да је трема састави дио школског, али и ваншколског живота и пронађе заједничке стратегије за њено смањење уколико је ометач приликом усмене провјере знања; • препозна разлоге школског неуспјеха и пронађе начине за њихово превазилажење; 	<p>Тема 3: Учење и понашање (3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Однос ученика према настави и учењу – оцјењивање и самооцјењивање; трема код усмене провјере знања. • Школски успјех и неуспјех; како смањити изостанке са часова. • Понашање у школи и кодекс облачења. 	<p>Сви наставни предмети.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • идентификује начине превазилажења изостанака са часова; • примијени естетске вриједности приликом кодекса облачења у школи. 		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • спозна своја интересовања, способности, склоности и вјештине, кроз самосталан рад на примијењеним инструментима; • схвати значај самопроцјене и процјене од стране других при избору занимања; • упозна захтјеве жељеног/их занимања; • упореди властито мишљење са мишљењем других; • образложи факторе који утичу на избор занимања; • повезује психофизичке захтјеве струка и занимања са личним склоностима и интересовањима за одређена занимања; • препозна и дефинише своја професионална интересовања, те их повеже са својим способностима; • разумије захтјеве тржишта рада, те уочи дефицитарна занимања; • преиспита сопствену информисаност о свијету занимања и процијени степен информисаности за доношење одговарајуће одлуке; • дефинише појам вриједности, појам личних вриједности, те појам вриједности у складу са својим личним ставовима и повеже их са избором занимања; • активно учествују у прикупљању информација о свијету рада и занимања; 	<p>Тема 4: Професионално информисање ученика (каријерно савјетовање) (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Самопроцјена знања и вјештина (Ко сам ја?). • Фактори у избору занимања. • Професионална интересовања и захтјеви тржишта. • Информисање: „ Моја самопроцјена информисаности“. • „Животни избори - живот као низ избора“. • Упознавање ученика са критеријумима за избор средње школе, условима уписа, занимањима у средњим школама конкретне регије и начину уписа. • Дани отворених врата, реални сусрети, сајмови занимања ... 	<p>Српски језик Информатика Техничко образовање Географија Историја</p>

<ul style="list-style-type: none"> • разумије значај прављења избора и доношења одлука везаних за важне аспекте живота сваке особе, посебно приликом избора свог професионалног пута и прихватања одговорности за сопствени живот; • разумије услове и начин уписа у средњу школу; • изврши критичку селекцију и сагледа могућности уписа жељеног занимања /у жељену школу; • разумије критеријуме уписа у одређену средњу школу; • упозна свијет занимања кроз реалне сусрете. 		
--	--	--

Област 2: ДЈЕЧИЈА ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ (2)

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дефинише појам право, те размисли која све права и обавезе има; • препозна ситуације у којима се крше права и анализира узроке њиховог кршења; • препозна примјену права у свакодневним ситуацијама; • сагледа посљедице кршења права; • предложи, креира и учествује у активностима за обиљежавање Међународног дана дјечијих права. 	<p>Тема 1: Права и обавезе (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Права и обавезе: „Поштовање и кршење права“. • Међународни дан дјечијих права – 20. новембар (садржај/активности обиљежавања). 	<p>Српски језик Историја Ликовна култура Музичка култура</p>
--	---	--

Област 3: ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА (10)

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • схвати значај и улогу породице у развоју личности; • разумије појам здраво родитељство; • разумије важност личног примјера у процесу васпитања; 	<p>Тема 1: Популациона политика (породица и брак) (6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Улога породице и здраво родитељство. • Брак и породичне вриједности (здрави 	<p>Биологија Српски језик Географија</p>
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • разумије да је успјешно дијете резултат здравог родитељства; • схвати значај и улогу брака у очувању здравих темеља заједнице; • дефинише и препозна темељне породичне вриједности; • разумије изазове са којима се сусреће савремена породица; • развија поштовање према старијима; • научи да своје потребе и ставове у комуникацији са одраслима исказује на прихватљив начин; • изврши критички осврт на традиционалну и модерну породицу са више аспеката (вјерског, грађанског,...); • успјешно дебатује на тему породичних вриједности, предности и недостатака традиционалне и савремене породице; • разумије појам ментално здравље и направи разлику између физичког и менталног здравља, те уочи повезаност међу њима; • наведе како и на које начине треба да чувамо физичко и ментално здравље; • схвати значај очувања физичког и менталног здравља у развоју личности. 	<p>темељи заједнице).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Циклуси у развоју породице. - „Осамостаљивање и сукоб генерација“. - Традиционална и модерна породица. <ul style="list-style-type: none"> • Заштита физичког и менталног здравља. 	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна пет темељних животних вјештина и зна како се оне могу развијати; • идентификује индикаторе/показатеље развијености животних вјештина и изврши самопроцјену; • дефинише и постави животне циљеве, те проналази успјешне 	<p>Тема 2: Животне вјештине и вриједности (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Темелјне животне вјештине: <ul style="list-style-type: none"> -Управљање емоцијама -Комуникација -Изградња односа -Друштвена одговорност -Критичко мишљење • Индикатори/показатељи развијености животних 	<p>Српски језик</p>

<p>стратегије за њихово остваривање;</p> <ul style="list-style-type: none"> • искаже неке стратегије за лакше сналажење у животу; • примијени начине управљања емоцијама; • искаже међусобну комуникацију и поштовање ученик-наставник; ученик-ученик, ученик/наставник-родитељ; • искаже друштвену одговорност; • доноси одлуке на основу поузданих информација и аргумената; • заузме и брани лични став, уз поштовање слободе говора; • заступа своје ставове и увјерења, те критички размишља; • правилно и аргументовано дебатује и води дијалог уз поштовање слободе говора. 	<p>вјештина (препознавање и самопроцјена).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моје вриједности и врлине (животни циљеви). • Моји избори и одлуке (дебата, заузимање и браћење личног става, уз поштовање слободе говора). 	
--	---	--

Област 4: ТЕМЕ ПО ИЗБОРУ/СЛОБОДНЕ ТЕМЕ (5)

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна ситуацију и/или појаву и објасни због чега је она важна; • зна у одређеним ситуацијама коме може вјеровати; • користи безбједне начине понашања током одређене ситуације/појаве; • искаже подршку, емпатију у различитим ситуацијама; • даје конструктивне приједлоге за рјешавање одређених проблема у одјељењу; • прати разне конкурсе, позиве и развије идеју учествовања у пару, групи или као појединац; • искаже своје потенцијале /индивидуалност/ кроз разне сфере формалног, неформалног и информалног образовања; 	<p>Тема 1: Слободне теме (5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ситуације и појаве времена у коме живимо (земљотреси, пандемије, поплаве...). • Проблеми и дешавања у нашој одјељењској заједници (губитак, туга, наши успјеси, планови ...) • Коришћење ресурса на локалном, републичком и државном нивоу (учествовање ученика на јавним позивима, конкурсима, пројектима, радионицама, дебатама). • Хајде да причамо о .... (теме по избору ученика). • Особине које цијеним: „Наставник кога ћу се 	
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • искаже практична знања и вјештине за наведене активности; (учешће на/у конкурсима, пројектима, дебатама..); • самостално партиципира у предлагању теме за реализацију на часу ВРОЗ-а; • препозна особине наставника које високо вреднује и развија позитиван идентификацијски модел. 	увијек сјећати“ .	
--	-------------------	--

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

Програм васпитно-образовног рада у одјељењској заједници обухвата четири наставне области: *Култура живљења, Дјечија права и одговорности, Здраве стилови живота и Теме по избору/Слободне теме*. Предложене *Слободне теме* су само приједлог/оквир, што значи да одјељењски старјешина може у оквиру ове области да бира и реализује друге садржаје за које процијени да су неопходни за реализацију, а у складу са потребама ученика из одјељења. Наставне области и теме су релативно аутономне, јер неке од тема могу се обрађивати у корелацији са другим наставним садржајима/темама, интегрисати и реализовати. Редослијед навођења садржаја у оквиру одређених области и тема у наставном програму *Васпитни рад у одјељењској заједници за 9. разред основне школе* није обавезујући редослијед реализације наведених области, тема и садржаја.

Програмски садржаји су понуђени оквирно, јер остварење дефинисаних исхода учења, могуће је и кориштењем садржаја по избору одјељењског старјешине или ученика. То значи да неки понуђени садржаји неће бити реализовани или ће неки садржаји бити замијењени сличним садржајима које одаберу одјељењски старјешина и/или ученици.

Реализација програмских садржаја васпитног рада у одјељењској заједници подразумијева првенствено флексибилан приступ. Флексибилан приступ се односи, како на моделе рада, тако и на динамику извођења. Одјељењски старјешина у сарадњи са ученицима осмишљава активности, координира рад међу ученицима, даје им јасна упутства за реализацију одређених садржаја, поштује специфичности узраста ученика, индивидуалних разлика, те специфичности ученичког колектива и средине у којој се налази школа. Значајна улога одјељењског старјешине се огледа и у његовом континуираном праћењу раста и развоја ученика, њихових понашања, откривања узрока неприхватљивих облика понашања, као и идентификовања изазова са којима се ученици сусрећу. Васпитно дјеловање одјељењског старјешине, његова координација, подстицање, храбрење и усмјеравање ученика, значајно доприноси стварању одјељењске заједнице као колектива/заједнице, у којој ће доминирати сарадња, разумијевање и другарство међу ученицима у извршавању њихових заједничких обавеза, али и пуно повјерење на релацији ученик-ученик и ученик-наставник.

Часове ВРОЗ-а (*Васпитни рад у одјељењској заједници*) треба реализовати уз кориштење модела интерактивне наставе, те радионичког начина рада. Примјеном савремених модела наставног рада на часовима одјељењске заједнице, радионичким приступом у раду, часови

ВРОЗ-а биће много занимљивији за ученике, једноставнији за реализацију и ефикаснији у постизању циљева учења, али првенствено у остварењу исхода учења. Омогућити, те оспособити ученике, да у складу са својим интересовањима и способностима, уз координацију и инструкције одјељењског старјешине, самостално, у пару или тимски, учествују у разним пројектима, конкурсима, дебатама и радионицама ван школе.

Сваки одјељењски старјешина је задужен да креира годишњи, те оперативне планове и програме рада за своје одјељење, уважавајући програмски оквир, искуства ученика, специфичности средине, те уз обавезне консултације и учествовање ученика.

Наставни програм ВРОЗ-а реализује се током 36 наставних седмица, по правилу са по једним часом седмично. У посебним ситуацијама када је потребно више времена за реализацију одређених садржаја, те када је планирана реализација изван учионочког простора могуће је кориштење тзв. двочаса/блок часа, што се посебно планира и евидентира.

Предложени оквирни број часова за реализацију садржаја и остварење исхода учења могуће је (а негдје ће бити и потребно) кориговати, тј. извршити прерасподјелу фонда сати за поједине наставне области, теме и/или садржаје. У складу са потребама и интересовањима ученика, одређене програмске садржаје ће бити потребно реализовати током два наставна часа, а не једног како је то можда предвиђено.

У складу са принципима савременог васпитања и образовања, одјељењски старјешина добија нову улогу, што подразумијева да посједује особине демократичности, флексибилности, отворене комуникације, толеранције и слично. Одјељењски старјешина, у договору са ученицима има потпуну слободу да наставну област и одређену тему реализује као цјелину или да у различитим временским периодима реализује дио садржаја неке наставне области и теме.

За реализацију програма ВРОЗ-а, односно појединих области, тема и садржаја, одјељењским старјешинама ће бити на располагању *Приручник за наставнике- Васпитни рад у одјељењској заједници (примјери добре праксе)*.